

Обединети Нации

Економски и социјален совет

Сектор
Општ

СЕР/ АС.13/2005/3Rev.1
23 март 2005

Економска комисија за Европа
Комитет за средински полиси

Средба на високо ниво на министрите за средината и образованието
(Вилнус, 17 -18 март 2005)
(Дневен ред точка 5 и 6)

Стратегија на УНЕЦЕ за образование за одржлив развој
усвоен на средба на високо -ниво

Визија

Нашата визија за иднината е регион што го поврзуваат заедничките вредности и солидарноста, еднаквоста и взаемното почитување меѓу луѓето, државите и генерациите. Тоа е регион што се карактеризира со одржлив развој, вклучително и економска виталност, правда, социјална кохезија, заштита на средината и одржливо управување со природните ресурси со цел да излезат во пресрет на сегашните генерации без притоа да ги компромитираат можностите на идните генерации во пресрет на нивните потреби.¹

Образованието, покрај тоа што е човеково право,² тоа е претпоставка за постигнување одржлив развој и основна алатка за добро владеење, информирано донесување на одлуки и промовирање на демократијата. Затоа, образованието за одржливиот развој може да помогне да се претвори нашата визија во реалност. Образованието за одржливиот развој развива и ги засилува капацитетите на индивидуите, групите, заедниците, организациите и државите да пресудат и да изберат во полза на одржливиот развој. Тоа може да промовира промена во поставената во умовите на луѓето и правејќи го тоа да ги оспособи да го направат нашиот свет побезбеден, поздрав и попросперитетен, и на тој начин подобрувајќи го квалитетот на животот. Образованието за одржлив развој може да обезбеди круцијална размисла и поголема свест и јакнење, создавајќи можности за нова визија и концепт, нивно истражување и развивање на новите методи како алатки.

-
- 1 Види, исто така, Комисија за средината и развојот, "Нашата заедничка иднина", 1987.
 - 2 Види ја Изјавата за образование за одржлив развој; Петта Министерска конференција "Животната средина за Европа", Киев, 2003.

Вовед

1. Мандатот за развој на Стратегијата беше даден со изјавата на Министерите за животна средина на УНЕЦЕ на нивната петта конференција “Животната средина за Европа“ (Киев, мај 2003). Стратегијата има полза од стекнатото искуство во регионот, но и глобално. Таа претставува придонес и е во насока на Рамката за нацрт имплементационата шема на Декада за образованието за одржливиот развој на Обединетите нации, развиена од Организацијата на Обединетите нации за образование, наука и култура (УНЕСКО) и треба да биде користена како основа за регионална примена на Декадата и резултатите на Светскиот самит за одржлив развој.

2. Стратегијата беше развиена преку партиципативен процес вклучувајќи влади, образовни установи, невладини организации и други чинители од регионот на УНЕЦЕ, но и меѓународни организации.

3. Стратегијата треба да го олесни воведувањето и промовирањето на образованието за одржлив развој (ООР) во регионот на УНЕЦЕ и на тој начин да придонесе во реализацијата на нашата заедничка визија.

4. Регионот на УНЕЦЕ ги поврзува земјите со богата културна различност и со различни социо -економски и политички услови. Перспективите на одржливиот развој зависат во поголем екстензитет од сменетите животни стилови и навики за конзумирање и производство, почитувајќи ги во исто време потребите на земјите каде што елиминирањето на сиромаштијата е сеуште главниот проблем.

5. Региот има предуслови и потреби за примена на Стратегијата. Повеќето земји од регионот имаат воспоставено образовни системи во кои се вработени професионални наставници, обезбеден е пристап до основното образование и еднакви права на образование за сите, достигнато високо ниво на писменост, се развиваат научните потенцијали и обезбедено е учество на граѓанското општество. Како и да е, сеуште има предизвици кои треба да се земат во предвид со цел ефективно да се применува ООР. Образовниот систем треба да се осовремени со цел да може да одговори на интердисциплинарната природа на ООР, вклучувањето на граѓанското општество што треба да биде зајакнато, но и мобилизирање на соодветна институционална и материјална поддршка.

I. Цел и задачи

6. Целта на оваа стратегија е да се охрабрат земјите -членки на УНЕЦЕ да го развијат и вклучат ООР во формалните образовни системи, во сите релевантни предмети, и во неформалното и информалното образование. Ова ќе ги “скипира“ луѓето со знаења “од” и умеања “за” одржливиот развој, правејќи ги покомпетентни и доверливи

зголемувајќи ги можности за нивно делување за здрав и продуктивен живот во хармонија со природата^{3/} и во врска со социјалните вредности, половата еднаквост и културната различност.

7. Задачите на стратегијата, што ќе придонесат за постигнување на целта се:

(а) Осигурување дека политиката, регулативата и операционалната рамка го подржуваат ООР;

(б) Промовирање на ОР преку формалното, неформалното и информалното учење;

(в) Развивање на наставници со компетенции да го вклучат ОР во наставата;

(г) Обезбедување достапност на соодветни алатки и материјали за ООР;

(д) Промовирање на истражувањето на и развој на ООР;

(ѓ) Засилување на соработката за ООР на сите нивоа во рамки на УНЕЦЕ регионот.

II. Рамки

8. Стратегијата ќе биде усвоена од интересите на членките на УНЕЦЕ земјите. Земјите надвор од регионот се исто така охрабрени да го следат.

9. Стратегијата е наменета на владите, со цел да ги мотивира и советува за начинот на којшто ќе ги развијат политиките и практиките кои го вклучуваат одржливиот развој во образованието и учењето со вклучување на наставниците и другите чинители. Бидејќи образованието за одржливиот развој мора да ги има во предвид локалните, субнационалните, националните и регионалните околности, може да има различен степени на соочувања на различните аспекти на образованието за одржливиот развој, во зависност од земјата и образованиот предмет. Оваа стратегија ќе служи како флексибилна рамка за земјите од регионот, додавајќи дека неговата имплементација е во зависност со приоритетите на земјата и иницијативите обраќајќи се на специфичните потреби и околности.

10. Стратегијата ја охрабрува независната^{4/}, мулти -секторската соработка и партнерство, на тој начин стимулирајќи инвестирање во материјалните и човечките ресурси во ООР.

11. Стратегијата ја сочинуваат основните предуслови за

3/ Декларацијата на Рио за Средината и развојот посочува дека човечките битија се во центарот на грижата за одржливиот развој, и дека тие се способни за здрав и продуктивен живот, во хармонија со природата (Види, исто, План за примена, Светски самит за одржлив развој, ОН, 2002).

4/ Меѓу државните тела.

реализацијата на идејата: Образованието за сите: Излегувајќи во пресрет на нашата колективна припадност^{5/}.

12. Стратегијата ја подржува имплементацијата на комуникацијата, образованието, јавното учество и подигнување на мултилатерална средина и други важни договори. Тоа треба и да биде подржано со имплементацијата на принципот 10 од Декларацијата на Рио за средината и развој, Архуската конвенција^{6/}, Милениумските развојни цели на Обединетите нации^{7/} и Квалитетот на образованието^{8/} преку промовирање на транспарентност, вклучувачко и внимателно донесување на одлуки, но и јакнење на луѓето.

III. Принципи

13. Постои потреба за постепено развивање на значењето на ОР. На развојот на одржливо општество треба да се гледа како на континуиран процес на учење, истражување на прашања и дилеми, каде соодветни одговори и солуции може да се изменат со зголемување на нашето искуство. Целите на учењето за ООР мора да го вклучат знаењето, умеенјата, разбирањето, ставовите и вредностите.

14. ООР сеуште се развива како широк и сеопфатен концепт, опфаќајќи ги меѓусебно поврзаните средински, економски и социјални прашања. Тоа го проширува концептот на образованието за животната средина (ОЖС), што во пораст опфаќа поширок дијапазон на предмети. ООР исто така опфаќа различни елементи од развојот и други форми на образование. Затоа, образованието за животна средина треба да се елаборира и комплементира со другите полиња на образование со интегративен приод кон образование за одржлив развој.

15. Како клучни теми на ОР, меѓу другото, се и -елиминирање на сиромаштијата, граѓанство, мир, етика, одговорност во локален и глобален контекст, демократија и власт, правда, безбедност, човекови права, здравје, полова еднаквост, културна различност, рурален и урбан развој, економија, производство и конзумирачки навики, корпоративна одговорност, заштита на средината, управување со природните ресурси, биолошка и просторна разновидност^{9/}. Одговорот на различните теми неопходно го наметнува холистичкиот приод на ООР^{10/}.

5/ Дакарска рамка за акција, УНЕСКО, 2000.

6/ Конвенцијата на УНЕЦЕ за пристап до информациите, јавното учество и донесувањето одлуки и пристапот до правдата во срединските прашања, Архус (Данска), 1998.

7/ Милениумска декларација на Обединетите нации, Генерално собрание, 8 -ма пленарна седница, 2000.

8/ Ministers of Education Joint Communique, 32 General Conference of UNESCO, 2003.

9/ Види, исто така, Рамка за нацрт имплементациона шема за Декадата за образование за одржливиот развој, УНЕСКО, 2003.

10/ Види, исто така, Изјава за Образование за одржлив развој.

16. При применување на ООР, следните подрачја треба да се земат во предвид: подобрување на основното образование, реорганизирање на образованието кон одржливиот развој, покачување на јавната свест и промовирање на обуката ^{11/}.

17. ООР треба да ја негува почитта кон и разбирањето на различните култури и ангажирањето за истите. Улогата на депривираниите луѓе треба да биде препознаена и тие треба да бидат партнери во процесот на развојот на образовните програми. Традиционалното знаење треба да биде вреднувано и конзервирано како интегрален дел на ООР.

18. Учениците на сите нивоа треба да бидат охрабрани за да користат систематско, критично и креативно мислење и размислување за локалниот и глобалниот контекст; овие се претпоставките за акција за одржлив развој. ^{12/}

19. ООР е доживотен процес, од раното детство до високото и образованието на возрасните, и се шири вон формалното образование. Вредностите, животните стилови и ставовите се воспоставуваат од најраната возраст, токму затоа улогата на образованието е од особена важност за децата. Учењето се случува и во периоди кога ние превземаме различни улоги во животот, па оттаму на ООР треба да се гледа како на „доживотен„ процес. Тој треба да овозможи програми за учење на сите нивоа, вклучително и за стручното образование, обука за наставниците, и континуирано образование за професионалците и донесувачите на одлуки.

20. Високото образование треба значително да придонесе за ООР преку развивањето на соодветно знаење и компетенции.

21. ООР треба да ги зема во предвид различните локални, национални и регионални околности како и глобалниот контекст, изнаоѓајќи рамнотежа меѓу глобалните и локалните интереси.

22. ООР, исто така, ќе треба да придонесе за развојот на урбаните и руралните подрачја со зголемување на пристапот до образованието и подобрување на неговиот квалитет. Ова ќе биде особено корисно за луѓето кои живеат во рурални подрачја.

23. Навраќањето на етичката димензија, вклучувајќи ги прашањата на еднаквост, солидарност и меѓузависност во сегашната генерација и меѓу генерациите, исто како и односите меѓу луѓето и природата и меѓу богатите и сиромашните, се централни за одржливиот развој и, токму затоа, основни за ООР. Одговорноста е составен дел на етиката и станува практична работа за ООР.

11/ Види, исто, Агенда 21.

12/ Види, исто Изјава за образование за одржлив развој.

24. Формалното ООР треба да биде овозможено со искуство за живот и работа надвор од училищата. Наставниците^{13/} вклучени во ООР имаат важна улога во олеснувањето на овој процес и охрабрувањето на дијалогот меѓу учениците, студентите, властите и граѓанското општество^{14/}. На овој начин, ООР претставува можност за наставниците да ја надминат нивната изолација во однос на општеството.

25. ООР вклучува иницијативи за развој на култура на взаемна почит во комуникацијата и донесувањето одлуки, насочувајќи го фокусот од едноставно пренесување на информациите кон олеснувањето на партиципативното учење^{15/}. Затоа ООР треба да биде реорганизирано со цел истото да придонесе на интерактивниот и интегративниот процес на донесување политики и одлуки. Улогата на ООР во развојот и разменувањето на партиципативната демократија^{16/} мора, исто така, да се земе во предвид особено како придонес во решавањето на конфликтите во општеството и постигнувањето на правда, вклучително и преку Локалната агенда 21.

26. ООР како неопходност ја наметнува потребата од мултифакторска соработка и партнерство. Главните актери ги вклучуваат владините и локалните авторитети, образовните и научните сектори, здравствениот сектор, приватниот сектор, индустријата, сообраќајот и земјоделието, трговијата и трговските здруженија, медиумите за масовна комуникација, невладините организации, различните заедници, депривираниот население и меѓународни организации.

27. ООР треба да промовира обезбедување мултилатерални договори за средината и соодветни меѓународни договори поврзани со ОР.

IV. Импликации за образованието

28. ООР како неопходност ја наметнува потребата од реориентација наместо фокусирање за обезбедување на знаење за справување со проблемите и идентификување на можни решенија. Затоа, образованието треба да се врати на традиционален интерес за индивидуалните субјекти и истовремено да отвори врата за мулти и интердисциплинарно испитување на реалните животни ситуации. Ова може да има влијание на структурата на програмите за учење и на наставните методи, наметнувајќи ја потребата за менување на

13/ Наставниците и учителите, предавачите и обучувачите и сите други професионалци кои имаат образовни цели, но и волонтери наставници, лидери.

14/ Види, исто така, Изјава за Образованието за одржлив развој.

15/ Солунска декларација; Солун, Грција, 1997. Некои земји го користат терминот “социјално учење” за партиципативното учење.

16/ Агенда 21.

положбата на наставниците од позиција на пренесувачи и учениците од состојбата да се единствено примачи. Заедно тие треба да формираат тим.

29. Формалните образовни установи имаат многу важна улога во развојот на капацитетите од најрана возраст, обезбедување знаење и влијание на ставовите и однесувањето. Важно е да се обезбеди сите ученици да можат да усвојат соодветно знаење за ОР и да се свесни за влијанието на одлуките што не го подржуваат одржливиот развој. Образовните установи, во целина, вклучително учениците и студентите, наставниците, раководителите и другиот кадар како и родителите, треба да ги следат принципите на ОР.

30. Важно е да се подржат неформалните и информалните активности на ООР, бидејќи тие се основна компонента на формалното образование и не помалку на образованието на возрасни. Неформалното ООР има специјална улога, имајќи во предвид дека тоа е повеќе ориентирано кон партиципативно учење и го промовира доживотното учење. Неформалното учење на работното место дава дополнителна вредност подеднакво за работодавачите и вработените. Затоа, соработката помеѓу различните чинители вклучени во сите форми на ООР, треба да се препознае и охрабри.

31. Соодветна иницијална обука и дообука на наставниците претставува нивна можност да го споделат искуството што е мошне важно за успехот во ООР. Со зголемена свест и знаење за одржливиот развој, и особено, аспектите на одржливиот развој во подрачјето каде што тие работат, наставниците може да бидат поефикасни, пред се водени од примерите. Обуката мора, исто така, да биде тесно поврзана со важните наоди од истражувањата на ОР.

32. Наставата и учењето во ООР се потпомогнати од содржината, квалитетот и достапноста на наставните материјали. Но, таквите материјали не се достапни во сите земји. Ова претставува проблем за целиот сектор на формалното образование, како и за неформалното и информалното учење. Затоа, сериозен напор треба да биде посветен за нивен развој и објавување. Кохерентноста меѓу наставните материјали за формалното и неформалното образование треба да се охрабри и да се осигура предизвикот тие да соодветствуваат на барањата за ОР и да се достапни на локално ниво.

33. За ООР да биде ефективно треба:

а) Приоѓање на овој вид на образование на два начини: I) преку вклучување на темите од ООР во сите важни наставни предмети, програми и курсеви; и II) преку обезбедување на специфични наставни предмети, програми и курсеви;

б) Фокусирање на обезбедување на осмислени искуства во учењето, кои го поттикнуваат одржливото однесување, вклучително и во образовните установи, работното место, семејствата и општините;

в) Зголемена соработка и партнерство меѓу членовите на образовната заедница и други чинители. Понатамошно вклучување на приватниот сектор и индустријата во образовните процеси ќе помогне да се одговори на брзиот технолошки развој и променливите работни услови. Активностите со учењето се во тесна врска со општеството и значајно ќе придонесе за искуство на ученикот во учењето.

г) Обезбедување на влез во глобалните, регионалните, националните и локалните проблеми во средината објаснувајќи им ги природот на животен циклус и фокусирајќи се не само на влијанието на средината, туку и на социјалните и економските импликации, обраќајќи се подеднакво на природната средина и на онаа модифицирана од човекот;

д) Неопходно е да се користат широки, партиципативни, на процес и солучии ориентирани образовни методи прилагодени на ученикот. Одделно од традиционалните, ова треба, меѓу другите нешта да вклучува и дискусии, концептуално и перцептивно мапирање, филозофско истражување, класификација на вредности, симулации, сценарија, моделирање, играње на улоги, игри, информационо - комуникациска технологија (ИКТ), истражувања, студии на случаи, екскурзии и учење во надворешни услови, проекти водени од ученикот, анализи на добрите практики, искуство на работно место и решавање на проблеми;

ѓ) Да биде подржано со релевантни наставни материјали, како што се методолошки, педагошки и дидактички публикации, учебници, видео материјали, брошури, студии на случаи и добри практики, електронски, аудио и видео ресурси;

34) Владите треба да ги подржуваат неформалното и информалното учење, бидејќи, информирани граѓани и конзументи со соодветно знаење, се основа за обезбедување мерки на одржливост преку нивниот избор и акции, вклучително и преку локалната Агенда 21.

35) Неформалното и информалното учење, вклучително и програмите за јавната свест, треба да имаат за цел подобро разбирање на врските меѓу социјалните, економските и срединските прашања во локалниот и глобален контекст, вклучително и временската перспектива. Општините, семејствата, медиумите и невладините организации се важни чинители во подигнување на јавната свест за ОР.

36) Невладините организации (НВО) се важни чинители за реализирање на информално и неформално учење, способни да го применат процесот на граѓанско зајакнување како и вклучување и трансформирање на научното знаење и факти во лесно разбирливи информации. Нивната улога како посредници меѓу власта и пошироката јавност, треба да се препознае, промовира и подржи. Партнерството меѓу невладините организации, власта и приватниот сектор ќе даде значајна вредност на ООР.

37) Медиумите за јавна комуникација се моќна сила во градењето животен стил на конзументите воден од избор, посебно за децата и

младите луѓе. Предизвикот е да ги мобилизираат нивните умеења и дистрибуциони канали за да се пренесат соодветни информации и клучни пораки во насока на прашања поврзани со ОР.

38) Сите сектори на деловно ангажирање може да придонесат за национална, регионална и глобална одржливост. Развојот на специјализирани програми за обука наменети за професионалците и донесувачите на одлуки со знаења и умеења треба да придонесат ОР да биде идентификуван како критична компонента на образованието за одржливиот развој.^{17/}

39) Бидејќи стручното и продолжителното образование имаат многу важна улога и затоа треба да им се понудат на донесувачите на одлуки и на сите професионалци, особено оние кои имаат улога на планирање и управување. Тоа треба да биде насочено кон градење знаење и свесност за ОР. Продолжителното образование има две важни подрачја на делување: а) подигнување на знаењата и умеењата; и б) обезбедување на нови компетенции неопходни за различни професионалци и во различни состојби. Продолженото образование е едно од подрачјата што ќе имаат корист од соработката помеѓу образовните сектори, чинителите и заедницата во целост.

40) Програмите за обука треба да обрнат внимание на клучните теми од ОР, но во исто време да ги имаат во предвид потребите на различните професионалци и на релевантноста на овие теми со нивни подрачја на работа.

41) За ООР да стане дел од актуелните иамени во насока кон поодржливо општество, образованието, само по себе, треба да биде подложено на измени. И истражувањата што придонесуваат кон ООР треба да бидат поддржани. Има потреба од интензивирана соработка и партнерство на чинителите во истражувачките и развојните активности, рангирајќи ги од идентификување на прашања за работење со нови знаења, правејќи го познато и корисно. Резултатите од истражувачките и развојните активности треба да се споделуваат со локалните, регионални и глобални чинители и да се инкорпорираат во различни делови од образовниот систем, искуство и практика.

V. Рамка за имплементација

1. Национална/ државна имплементација

42) Секоја земја е одговорна за имплементација на оваа стратегија. За да се вклучат принципите на ОР во образованието неопходна ќе биде силна политичка поддршка на сите нивоа на владеењето. Заради оваа цел се препорачува земјите да ја преведат стратегијата на нивниот

^{17/} Види, исто така, Рамка за нацрт - имплементациона шема за Декадата за образование за одржлив развој

службен јазик (-ци), и, соодветно, јазикот (- иците) на малцинствата, и да се дистрибуира на релевантните чинители, но и да се назначи одговорно лице.

43) Ефективна примена на стратегијата како неопходно ја наметнува потребата нејзините предуслови да се интегрирани во планирачките, инвестиционите и управувачките стратегии на државата и на локалните власти, за сите нивоа на образование и за сите образовни установи и организации. Во исто време имплементацијата треба да биде во согласност и од корист за други државни, билатерални и мултилатерални иницијативи. Законските, економските и комуникациските инструменти треба да бидат прилагодени на околностите во државата. Затоа, државите ќе обезбедат соодветни услови, соодветни со законодаството, политиките и операционалните рамки.

44) Земјите треба да ги идентификуваат нивните постојни обврски во однос на комуникацијата, образованието, јавното учество и подигнувањето на свеста во меѓународните средински и други релевантни договори со цел да им се обратат на кохерентен начин преку ООР.

45) Образовниот сектор се состои од широк спектар на чинители, со различни регулаторни системи во различни земји. Тој, исто така, се однесува на луѓе од различна возраст и на различни позиции во животот. Предизвикот ќе биде да се обратиш кон и да се применат различни реформи во изготвувањето политики и операционалната рамка на образовниот сектор врз основа на доверба, вклучување и подреденост, и да се охрабри самовреднувањето. Важно е дека одговорните за формално, неформално и информално образование соработува со другите важни државни авторитети во имплементирањето на оваа стратегија.

46) Соработката, споделените одговорности и водството за сите важни државни тела, треба да биде препознаено како важен механизам за добро владеење и да биде зајакнат.

47) Неопходно е да постои координационен механизам за имплементација на стратегијата на државно ниво како и за споделување информации и стимулирање партнерство меѓу различните актери.^{18/} Една можност е да се постави национална платформа за ООР, можно како здружувачка чадор -организација за советите за одржлив развој или други важни тела, доведувајќи ги заедно професионалците од различни сектори.

48) Националните^{19/} (државни) имплементациони планови треба

18/ Некои земји го вовеле приодот базиран на знаење.

19/ За земјите со федерална владина структура сите референци за национални планови се применуваат на државите и под -државните планови, кога тоа е потребно.

да служат како главен елемент на имплементацијата. Државите треба да одлучат за телото што ќе биде одговорно за осмислувањето на националниот акционен план.

49) Националниот акционен план треба да се развие со партиципативен приод. Оттаму, треба да бидат вклучени сите релевантни чинители. Неопходно е да се има во предвид и актуелната состојба во земјата. Признавајќи дека земјите може да посакаат да ги постават своите сопствени приоритети и направат план за нивна имплементација, во согласност со нивните потреби, политики и програми, предвиденото во ова поглавие треба да служи како водач за оваа работа. Националните имплементирачки планови треба да ги имаат во предвид задачите, активностите, мерките, временските рамки, начините за имплементација и инструментите за вреднување.

2. Подрачја за делување

Осигурај дека политиките, регулативната и операционата рамка го подржуваат промовирањето на ООР

50) Политиката, легислативата, операционата рамка и курикулумите треба да го вклучат и да го подржат ООР. Клучни активности за постигнување на ова би можеле да бидат: усвојување на ООР рамките за сите нивоа на образование; стимулирање на мултисекторска и повеќефакторска соработка, вклучително и воспоставување на соодветни консултативни механизми; интегрирање на принципите на одржливиот развој во студиските програми и специјалните курсеви на сите нивоа на високото образование, посебно на додипломската обука на наставниците; подобрување на условите и управувањето на образовните установи кон ОР и зајакнување на врската помеѓу природните, економските, општествените и политиките науки во интердисциплинарни, мултидисциплинарни и специјалистички студии. Интердисциплинарните и специјалистичките студии треба соодветно да бидат избалансирани.

51) Подигнувањето на јавната свест за ОР во и низ установите на формалното образование како и во општините, семејствата, медиумите и невладините организации треба да биде охрабрено.

52) Професионалните умеења и знаење на одржливиот развој треба континуирано да се подобрува и следствено да биде дел од доживотното учење на индивидуите, вклучително на оние сектори како јавната администрација, приватниот сектор, индустријата, сообраќајот и земјоделието. Развојот на новото знаење и потребата од воведување на нови умеења со цел да се даде поспецифична супстанција на концептот на ОР ќе остане постојана потреба, како што и многу подрачја на експертиза постојано се развиваат.

53) Клучни активности за да се постигнат ова може да бидат: понуда на можности за учење поврзани со ОР во продолженото образование, за професионалци, вклучително и за оние во планирањето, управувањето и медиумите за масовна комуникација; охрабрување и поддршка на општини -базираните активности за подигнување на јавната свест за ОР; развој на соработка со невладините организации и поддршка на нивните образовни активности; организациони, но и неформални активности; охрабрување на медиумите да информираат и дебатираат за прашања за ОР со цел да допрат до јавноста.

Развој на компетенции во образовниот сектор за да се зајакне ООР

54) Наставниците, водачите и донесувачите на одлуки на сите нивоа на образование, потребно е да го зголемат своето знаење за образование за одржлив развој со цел да обезбедат соодветно водење и поддршка. Затоа, напорите за градење компетентност се неопходни на сите нивоа на формалното и неформалното образование.

55) Клучни активности за да се постигне ова може да бидат: стимулирање развој на компетентност за персоналот во образовниот систем, вклучувајќи и активности за водачите да ја зголемат нивната свест за прашањата на ОР; развој на критериуми за вреднување на професионална компетентност во ООР; воведување и развој на системи за управување за ОР во формалните образовни установи и неформалните образовни услови: вклучување на прашања на ОР во програмите за обука и дообука за наставниците за сите нивоа на образование; и охрабрување на наставниците да ги споделат своите искуства, вклучително оние вклучени во неформалното и информалното образование.

Обезбедување достапност на алатки и материјали за ООР

56) Неопходно е да се развијат материјали за ООР на сите нивоа, подеднакво за општите курсеви и за специјалистичко образование и за само -студирање и истите да бидат прилагодени на локалните услови и потреби.

57) Клучни активности за да се постигне ова може да бидат: стимулирање на развојот и производството на материјали за наставниците, учениците и истражувачите на сите нивоа од образованието и обуката, особено на локалните јазици; охрабрување на развојот и користењето на електронските, аудио, визуелните и мултимедиумските ресурси и визуелните помагала, подеднакво за процесот на учењето и за споделувањето на информации; олеснување на пристапот со електронски средства и интернет до ресурси и информации важни за ООР; обезбедување кохерентност помеѓу материјалите за формалното, неформалното и информалното учење, развој на релевантни стратегии за ширење на материјалите и информациите.

Промовирање на истражување за и развој на ООР

58) Има потреба за истражување и развој на активност во различни подрачја на ООР, како што се ефективни методи за учење, инструменти за вреднување, формирање на ставови и вредности, развој на училиштата/ установите и имплементација ИКТ. Истражувањето и развојот на ООР треба да понуди континуирана основа во развојот на ООР.

59) Резултатите од истражувањето треба да се споделат со актерите на локално, регионално и глобално ниво, и да се вклучат во различните делови на образовниот систем.

60) Клучни активности за постигнување на ова би можело да биде иницирање на истражување и промовирање на истражување за и развој на: содржина на ООР и наставни и методи на учење; економските ефекти од и иницијативите за ООР; начини за вклучување на аспекти од ОР и неговиот локален контекст во различни предмети, со давање приоритети на истражувањето што доближува различни димензии на ОР; индикатори и инструменти за вреднување за ООР; и споделување на резултати од истражувањето и примери на добра практика.

3. Меѓународна соработка

61) Соработка за образование за одржлив развој, одделно од придонесот за зајакнување и унапредување на ООР во земјите, може да помогне за заемно разбирање, зајакнување на довербата и развој на почит за културните вредности, затоа да се изградат пријателски односи меѓу луѓето и нациите, придонесувајќи кон мир и добросостојба.

62) Постои потреба на регионално ниво да се направи преглед и да се олесни примената на Стратегија и да се подржи соработката за ООР. Регионалните процеси треба да ги земат во предвид другите настани што се случуваат поврзани со Декадата на Обединетите нации за Образование за одржлив развој и да се гледа на нив како придонес на глобалните иницијативи за ООР.

63) Регионот има богато искуство во меѓународната соработка во доменот на образованието, особено во високото образование. Бројни национални и субрегионални мрежи, образование, работни групи, мрежи и здруженија на универзитети, програми и партнерства започнаа да работат на развојот на мултидисциплинарни форми на образование за да се споделат солуциите на проблемите поврзани со одржливиот развој. Предизвикот сега е како најдобро да се користи нивното искуство и потенцијалите за промовирање на ООР. Друг предизвик е истражувањето во со ООР -поврзаните прашања, коишто сеуште немаат соодветна улога на меѓународно ниво. Исто така е потребна меѓународна соработка за ООР во предучилишното и училишното образование.

64) Регионалните и субрегионалните форми што ги здружуваат членовите на образовната заедница, како државните службеници, наставниците, истражувачите и другите важни чинители за да го споделат нивното искуство и добри практики за ОР и со ООР - поврзаните прашања треба да имаат висок приоритет.

65) Комплексната природа на ООР како неопходност ја наметнува потребата, како дополнување на образовната заедница, други релевантни меѓународни чинители да се поканети да работат во партнерство за да ја имплементираат стратегијата. Ова е посебно важно за меѓународната соработка насочена кон унапредувањето на со ОР - поврзаното знаење и умеања за различни професионалци и донесувачи на одлуки.

66) Искуствата и потребите се разликуваат во различни делови на УНЕЦЕ регионот. Неопходно е да се зајакне и субрегионалната соработка. Ова ќе овозможи да се работи заедно на прашањата што се високо вреднувани по важност за одделен субрегион, и на тој начин помагајќи им на земјите да достигнат резултат на најдобри практики.

67) Понатамошно вреднување на потребите на различните субрегиони е неопходно. Специјално соочување треба да се направи со одделни земји на Источна Европа, КАУСУС и Централна Азија (ЕЕЦА)^{20/} и Југоисточна Европа во решавањето на нивните главни проблеми во образованието за животната средина и образованието за одржливиот развој. Некои од овие проблеми се недостаток на соодветни наставни материјали, недоволно користење на капацитетите од високото образование и истражувачките институции, недостатокот од обучени наставници, недоволно подигнатата свест, како и недостаток на меѓусекторска и мултисекторска соработка за ООР. Друг предизвик на којшто треба да се обратиме во Југоисточна Европа и ЕЕЦА слабиот квалитет на образованието на децата кои живеат во руралните подрачја и недостатокот на финансиски и човечки ресурси за развој на ООР во овие подрачја. Затоа, градењето на капацитети, финансиската помош и поддршката на образованието, истражувањето и програмите за јавната свест за ОР во земјите со економии во транзиција треба да се препознаваат како важно прашање и да се земе во предвид од владите, релевантните организации и соодветно со донаторите^{21/}.

68) Клучни активности може да бидат: зајакнување на регионалните и субрегионалните врски и мрежи работејќи на ООР и охрабрување на твининг програмите, билатерална соработка и партнерство; користење, адекватно, на постојните законски обврзувачки инструменти како што се Архуската конвенција и други договори за

20/ Види, исто така, Партнерство за средината во УНЕЦЕ регионот: Стратегија за животната средина за земјите од источна Европа, Каукаус и централна Азија. Стратегиска рамка; Пета министерска конференција "Животната средина за Европа", Киев, 2003.21/ Види исто, План за имплементација; Светски самит за Одржлив развој.

подигнување на јавната свест за ОР; олеснување на споделувањето на добрите практики и искуства, иновациите и информациите за националните искуства и проекти во развојот на соработка на со ООР - поврзаните прашања, како што е, користењето на ИКТ алатките и веб страницата на УНЕЦЕ; вклучително на ООР во релевантни билатерални и мултилатерални програми; охрабрување на учеството на невладините организации и другите поголеми групи во меѓународната соработка за ООР; охрабрување и координирање на меѓународни настани за подигнување на свеста за ОР; и охрабрување на споделувањето на искуства.

69) Неопходно е да се обезбеди ефикасно регионално водење и комуникација, воспоставување на одговорни лица во сите земји -членки на УНЕЦЕ и во релевантните меѓународни организации. Управен комитет составен од претставници на образованието и животната средина (или соодветни релевантни) сектори може да биде воспоставено како следствено за имплементација на стратегијата. Процесот “Животна средина за Европа” може да се користи како платформа за партнерство за регионална соработка за ООР и Комитетот на УНЕЦЕ за Политика за животната средина како тело за преглед на напредокот во стратегијата во согласност со работната програма на Комитетот.

70) На нивната конференција “Животна средина за Европа” министрите може да посакаат да дискутираат за напредокот во имплементацијата на стратегијата базирано на националните и другите адекватни извештаи. Срединските прегледи за изведба може исто така да вклучуваат и оценување на прегледаните напори на земјата за ООР.

4. Улоги и одговорности

71) Владите треба да играат проактивна улога во промовирањето и олеснувањето на имплементацијата на стратегијата во нивните земји. Тие треба да ги оценат и редовно да го следат неговото применување на сите нивоа на владеењето.

72) Локалните образовни власти и институциите на формалното образование се охрабруваат да превземат одговорност за примена на релевантните предвидувања на стратегијата и да ги набљудува истите.

73) Релевантни чинители, вклучително и локалните власти, образовниот и научниот сектор, здравствениот сектор, приватниот сектор, индустријата, сообраќајот и земјоделието, трговските и трудовите здруженија, медиумите за масовна комуникација, невладините организации, различните заедници, домородното население, и меѓународните организации треба да бидат поканети за да ги дефинираат нивните приоритети и да превземаат одговорност за имплементирање и она што следува по стратегијата.

5. Финансиски работи

74) Обезбедувањето соодветна финансиски средства за имплементирање на стратегијата е важен предуслов за негов успех. За соодветна проценка на трошоците за имплементационите мерки што се неопходни за постигнување на задачите од стратегијата и возврат на инвестициите, основно е да се разбере вредноста на образованието во воведувањето на политиките и практиките на ОР во општеството. На образованието треба да се гледа како на инвестиција што долгорочно ќе се исплати.

75) Трошокот за имплементирање на оваа стратегија треба, најопшто, да произлезе од секоја земја. Властите, затоа, треба да обезбедат достапност од соодветни ресурси. Многу од предложените акции може да се инкорпорираат во тековната развојна работа во образовниот сектор. Некои акции може полесно да бидат спроведени како субрегионални или регионални проекти.

76) Властите треба да размислат за користење на буџети и економски поттикнувачи за финансирање на ООР за сите форми на образование, вклучително и воведување на стипендии за ООР и градење на капацитети во образовните установи. Напори треба да бидат направени за вклучување на компоненти на ООР во соодветни билатерални и мултилатерални програми. Може да се формираат партнерства и треба да се охрабрат да побараат поддршка, како и адекватен придонес, од меѓународни агенции за финансирање и од приватниот сектор. Во првата фаза од имплементирање на стратегијат, финансиска помош за одделни делови на регионот, посебно за ЕЕССА и земјите на Југоисточна Европа се критични како помош на овие земји да ги започнат процесите.

6. Вреднување и временска рамка

77) За да се вреднува примената на стратегијата, временска рамка потребно е да се постави и да се развијат индикатори. Оспособувајќи ги луѓето да делуваат во полза на ОР е прашање на квалитет на образованието и резултат на нивните проучувања. Воведување на аспекти на ОР во сите форми и нивоа на образование е долг процес и резултатите може да може, затоа, да се мерат во подолг временски период.

78) На имплементацијата на стратегијата треба да се гледа како на континуиран процес. Како и да е, со цел да се олесни оценувањето на напредокот се предложуваат три фази на имплементација:

Фаза I: (до 2007): добра основа за започнување на имплементацијата, се препорачува секоја земја да идентификува што веќе се прави што би можело да се вклопи во постојната стратегија. Ова би вклучувало преглед на тековната законска политика, законски и оперативни рамки,

финансиски механизми и образовни активности, и би вклучувало, исто така идентификување на некоја пречка или недостаток. Обновувачки активности треба да се земат во предвид за да се надминат слабостите и релевантен национален план за имплементација. Неопходно е да се развијат посебно квалитативни евалуациони методи и индикатори за имплементација на ООР. На нивната конференција, “Животна средина за Европа“, министрите може да демонстрираат успех, споделуваат прашања и грижи, и да известуваат за напредокот за нивните национални/ државни стратегии.

Фаза II (до 2010): имплементацијата на условите предвидени во стратегијата, соодветно, треба да се спроведуваат. Почитувајќи го ова, земјите треба да го имаат во предвид напредокот направен во имплементацијата на нивните национални /државни стратегии и истите да ги ревидираат, доколку е тоа неопходно.

Фаза III (до 2015 и потоа): земјите треба да имаат направено значителен напредок во имплементацијата на ООР.

79) За да се помогне процесно ориентираната евалуација и бенчмаркирањето на стратегијата бројни прашања треба да се имаат во предвид. Тоа ги вклучува следните примери: идентификување на лидери и координатори да ја водат стратегијата; рамката за меѓувладина и мултисекторска соработка и партнерство; релевантноста на формалниот план и програми за учење; иницијална и континуирана обука на со ОР поврзаните прашања, посебно за наставниците; алатки и материјали за ООР; истражување и развој на ООР; развој на неформалното и информалното образование; и вклучувањето на медиумите и влијанието на учениците.

Забелешка

Основните документи се достапни за информирање: еден за минатото и тековни меѓународни процеси за образование за одржлив развој (СЕР/АС.13/2004/8/Add.1), и друг документ за разјаснување на некои термини користени во стратегијата (СЕР/АС.13/2004/8/add.2).